

1715/757/96

Exnr. 9 van 20 Exn

NOTA

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Nota bestemd voor

- CS
- HACIV
- HAO
- HAVI
- HAMIDKL
- HAMIDKLu
- HAMIDKM ✓

Nummer
DIS97003458

Datum
18 JULI 1997

Onderwerp:
Inlichtingenbulletin

1. Hierbij doe ik U toekomen Inlichtingen-Bulletin nr.27/97 van de MID.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

 Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

 mr
 Brigade-generaal

Bijlagen

- 1 -

Opsteller

drs.

Doorkiesnummer

070-3187686

INLICHTINGEN-BULLETTIN NR.: 27/97
(17 juli 1997)

Turkije	- Beleid nieuwe regering/rol militairen
Iran	- Samenwerking Rusland, nucleair/ballistische raketten
Rusland	- Militaire hervormingen - Negatieve reactie toestand defensie-apparaat
Tadzjikistan	- Reducties strijdkrachten en politie

Turkije

Beleid nieuwe regering/rol militairen

De nieuwe Turkse regering heeft op 12 juli jl., met 281 tegen 256 stemmen, het vertrouwen gekregen van het parlement (in totaal 550 zetels). Zoals bekend trad de vorige regering, waarin de *islamitisch fundamentalistische Refah-partij* met leider/premier [REDACTED] domineerde, na maandenlange druk zijdens de Turkse militaire leiding op 18 juni jl. af. De huidige centrum-rechtse regering is een, weinig hechte, minderheidscoalitie (217 zetels) van drie partijen: twee conservatieve en één sociaal-democratische. Premier is [REDACTED] de leider van de *behoudende Moederland-partij*; vice-premier tevens minister van Defensie is de plaatsvervangend leider van de *conservatieve Partij van Democratisch Turkije* [REDACTED]. De *Partij van Democratisch Links* is de sociaal-democratische partij die deelneemt aan de regering.

[REDACTED] heeft bij zijn aantreden onmiddellijk verklaard de principes van de grondlegger van de seculiere Turkse staat [REDACTED] (zgn. "kemalisme") te onderschrijven. Dit betekent concreet dat [REDACTED] zich conformeert aan het politieke hoofdstandpunt van de militaire leiding: dat de sluipende islamisering van Turkije tot staan moet worden gebracht. De versterking van het algemene seculiere karakter van de Turkse staat zal dan ook de eerste prioriteit hebben voor [REDACTED]. In dit kader zullen, naar verwachting, een reeks anti-islamitische maatregelen worden getroffen. Het gaat om de sluiting van de nieuw opgerichte islamitische scholen, het terugdraaien van politieke en ambtelijke benoemingen gebaseerd op islamitische overtuiging, het beëindigen van de bevoordeling van islamitische bedrijven, e.d..

Dit zal op groot verzet stuiten van de *Refah*-partij, die met een kwart van de zetels de grootste partij in het parlement is. Feit is ook dat *Refah*-leider [REDACTED] onverminderd populair blijft bij een groot gedeelte van de bevolking. Hij gaat in tegen de wijdverbreide corruptie onder de gevestigde elite en kritiseert scherp haar economisch wanbeleid (dit jaar bedraagt de inflatie al 80% en is het begrotingstekort ca. US \$ 16 miljard, 20 % meer dan in 1996). [REDACTED] is een formidabele politieke

[REDACTED]

tacticus en hij heeft verklaard uit te zijn op de val van het huidige kabinet. Hij wordt daarin gesteund door een groot deel van het linkse oppositionele blok in het parlement. **Mede in dit licht is het zeer de vraag of met de nieuwe regering een einde zal komen aan de politieke instabiliteit in Turkije. Toename van polarisatie tussen secularisten en islamisten lijkt meer voor de hand te liggen.**

De regering-[REDACTED] is in wezen niet meer dan een door de militaire leiding opgedrongen gelegenheidscoalitie, die de invloed van de *Refah*-partij moet zien terug te dringen. Tegelijkertijd dient de regering de algemene verkiezingen in 1998 voor te bereiden. Het moet allerm minst worden uitgesloten dat die zullen resulteren in een versterkte terugkeer van *Refah*. [Althans, als *Refah* blijft bestaan, want de kans is groot dat deze binnenkort door het Turkse Constitutionele Hof als politieke partij vanwege zijn islamitisch activisme wordt verboden. De beschuldiging door de militaire leiding, deze week, dat *Refah* illegale financiële donaties van Libië en Syrië heeft aanvaard, is veelzeggend in dezen. Rekening houdend met een bestaansverbod voor *Refah* zou [REDACTED] nu een opvolger proberen te vinden die leider zou moeten worden van een nieuwe islamitische politieke partij.] **De verkiezingen, met welk resultaat ook, zullen echter geen oplossing vormen voor de structurele problemen waaronder Turkije gebukt gaat. Een algehele hervorming van het archaïsche staatsbestel is noodzakelijk, maar geen partij lijkt bij machte daartoe de aanzet te kunnen geven.**

Overigens laat de invloed van de militairen zich nu ook al gelden in het buitenlands beleid van de regering-[REDACTED]. Naar verluidt zal de nieuwe minister van Buitenlandse Zaken [REDACTED], onder druk van de militairen, de onder het bewind van [REDACTED] uitgebreide betrekkingen met Iran (moeten) herzien. Er kan vanuit worden gegaan dat de 49 diverse voorstellen tot intensivering van de samenwerking met Iran, die in juni jl. onder [REDACTED] tot stand kwamen, op de lange baan zullen worden geschoven dan wel geannuleerd. [REDACTED] heeft deze week besloten het betrekken van een omvangrijke hoeveelheid aardgas van Iran evenals de voorbereidingen voor de bouw van een Iraans-Turkse oliepijpleiding op te schorten. Deze overeenkomst met Iran dateert van augustus 1996 en is door [REDACTED] met het doel om de betrekkingen met Iran te verbeteren - overigens tegen de wens van de Verenigde Staten - doorgezet. Voorts dringt de militaire leiding er bij [REDACTED] op aan dat Turkije treedt uit het economisch-financiële samenwerkingsverband van islamitische landen, genaamd Developing-8 (D-8; op initiatief van [REDACTED] dit jaar opgericht). De, in de visie van de militaire leiding, eenzijdige oriëntatie van D-8 - waarin Iran een prominente rol speelt - op de islamitische wereld, zou voor Turkije ten koste gaan van zijn economisch vitale banden met het Westen. Daarentegen blijft de militaire leiding voorstander van voortgezette samenwerking met de Iraanse veiligheidsdienst. Het gemeenschappelijke belang bij de bestrijding van Koerdische separatisten (m.n. PKK) vormt hiervoor de belangrijkste reden. Niettemin is het bevriezen van de politieke en economische betrekkingen met Iran door Turkije een ernstige slag voor het prestige van Iran in de regio.

Tevens is duidelijk dat de militaire leiding zijn samenwerking met Israël zal uitbreiden, waartegen [REDACTED] zich verzette. Van Turkse militaire zijde is inmiddels de opstelling van een gemeenschappelijke "defensiedoctrine" met Israël

[REDACTED]

bekendgemaakt, terwijl Israël spreekt van de totstandkoming van een "regionaal sleutelbondgenootschap" met Turkije. In dit verband worden al periodiek gemeenschappelijke luchtmacht-oefeningen gehouden en vindt materieelsamenwerking plaats. Door Turkije zal met Israël ook meer worden samengewerkt op het gebied van veiligheid en terrorisme-bestrijding.

IRAN

Samenwerking met Rusland, nucleair

Een delegatie van de Russische Regeringsorganisatie voor Nucleair Toezicht voerde begin juli jl. in Teheran nader overleg met de Iraanse Atoom Energie Organisatie (IAEO) over de nucleaire samenwerking. Het betrof voornamelijk de voortgang van het omvangrijke nucleaire project te Bushehr. Zoals vermeld bouwt Rusland in Bushehr, gelegen aan de zuidelijke Perzische Golf, een kerninstallatie bestaande uit drie reactoren. De eerste reactor hiervan zou rond het jaar 2000 operationeel moeten zijn. Daarnaast worden in het kader van het nucleaire project in de komende jaren in totaal enkele honderden Iraanse nucleaire specialisten in Rusland opgeleid. De nucleaire samenwerking past in een breder bilateraal kader. In december 1995 sloten Rusland en Iran een uitgebreid akkoord over economische samenwerking met een looptijd van tien jaar. Het betreft steun door Rusland aan Iran bij de ontwikkeling van de infrastructuur, energiebronnen en wat wordt aangeduid als "nieuwe technologieën". Hieronder valt ook de overdracht van nucleaire technologie.

Wat dit betreft houdt Rusland Iran aan de afspraak dat deze technologie/de nucleaire faciliteiten niet worden aangewend voor de vervaardiging van kernwapens. Niettemin blijft dit kennelijk een punt van zorg voor Rusland, want tijdens het voornoemde overleg in Teheran is (opnieuw) gesproken over Iraanse garanties voor de naleving van internationale veiligheidsvoorschriften. Dit houdt - voor Rusland - in het bijzonder periodieke inspecties door het Internationale Agentschap voor Atoomenergie (IAEA) in. Vermeldenswaard in dit verband is de heftige reactie van de Russische minister van Atoomenergie [REDACTED] op 10 juli jl., op, wat deze noemde, "verdachtmakingen jegens Rusland uit bepaalde bron" (lees: de Verenigde Staten). Hij bestreed dat de nucleaire samenwerking tussen Rusland en Iran een "dual use" karakter zou hebben en benadrukte de internationale controle-afspraken betreffende Bushehr. [Niet uit het oog mag worden verloren dat een eventuele toekomstige Iraanse kernmacht (ook) voor Rusland een veiligheidsrisico kan betekenen.]

Ballistische raketsystemen

Er zijn aanwijzingen dat Iran één dezer dagen een tweede serie testen met een motor van een nieuw ballistisch raketsysteem zal uitvoeren. Van februari/maart jl. dateert de eerste melding dat Iran een prototype van een nieuwe ballistische raket onder testcondities had afgevuurd. Daarbij werd gebruik gemaakt van de Russische RD-214 motor, de stuwmotor van de SS-4 SANDAL. Ook is eerder gerapporteerd dat Rusland rakettechnologie en onderdelen van het verouderde SS-4 raketsysteem (bereik ca. 2.000 km; onder het INF-akkoord zijn alle exemplaren vernietigd) aan Iran

[REDACTED]

leverde. Iran probeert sedert enige jaren een ballistisch raketsysteem te verwerven/vervaardigen dat een aanzienlijk groter bereik heeft dan de SCUD-C-raketsystemen waarover het al beschikt (bereik 500 km). Vastgesteld is dat genoemde rakettesten verband houden met een door Iran (mogelijk met meer Russische steun dan nu dzz. bekend is) vervaardigd ballistisch raketsysteem, met een bereik van ca 1.300 km.

De verwachting is dat Iran, indien dit raketontwikkelingsprogramma zonder problemen verloopt en de buitenlandse steun wordt voortgezet, binnen vijf jaar een beperkt aantal van het nieuwe ballistische raketsysteem kan ontplooien. Daarmee zou de potentiële militaire dreiging van Iran tegen de buurlanden aanzienlijk worden vergroot. Vooral wanneer Iran mettertijd deze raketsystemen uitrust met chemische gevechtskoppen die dit land momenteel ontwikkelt.

RUSLAND

Militaire hervormingen

Met het ondertekenen van enkele decreten over militaire hervormingen op 16 juli jl. zijn volgens president [REDACTED] "eindelijk de eerste concrete stappen [op weg naar militaire hervormingen] gezet." [REDACTED] decreten komen eerder dan verwacht. De president had namelijk te kennen gegeven dat hij deze zou uitvaardigen na eerst een formeel hervormingsplan van de defensieleiding te hebben ontvangen. De uiterste datum hiervoor is, zoals eerder gemeld, 25 juli a.s.

Een aantal plannen voor militaire hervormingen, zoals die eerder naar buiten zijn gebracht door minister van Defensie [REDACTED] en door de Chef van de Generale Staf [REDACTED] (zie Inlichtingen-Bulletin nr. 26/97), lijken in [REDACTED] decreten formeel te worden bekrachtigd. Zo zou de krijgsmacht met 500.000 man worden ingekrompen tot 1,2 miljoen man. Tevens zou de bevelsstructuur bij de Landmacht worden gestroomlijnd door het Opperbevel over de Landstrijdkrachten op te heffen en de bevoegdheden daarvan over te dragen aan de Militaire Districten. Deze zouden daarmee het operatief en territoriaal commando krijgen. De Ruimetroepen, de Strategische Rakettroepen en de ABM-eenheden zouden worden samengevoegd, zo ook de Luchtstrijdkrachten en de Luchtverdedigingsstroepen. Hiernaast kondigde [REDACTED] vergaande reorganisaties bij de Spoorwegtroepen en een 50%-reductie van het apparaat van het Ministerie van Defensie aan. [REDACTED] herhaalde overigens zijn voornemen om op korte termijn de dienstplicht af te schaffen en een volledig beroepsleger te verwezenlijken. De haalbaarheid van dit laatste valt, o.a. vanwege de relatief hoge kosten, te betwijfelen.

Al eerder was duidelijk geworden dat president [REDACTED] zijn voorkeur liet uitgaan naar de plannen voor militaire hervormingen, zoals die door de Secretaris van de Defensieraad, [REDACTED] worden gepropageerd. [REDACTED] streeft naar een aanzienlijk kleinere, goedkopere, maar efficiëntere krijgsmacht. Met het uitvaardigen van genoemde decreten stelt [REDACTED] zich nu formeel achter [REDACTED] hervormingsconcept.

[REDACTED]

Voorzitter defensiecomité Doema uiterst negatief over toestand defensie-apparaat
Recent heeft generaal b.d. [REDACTED] voorzitter van het Doema-comité voor defensie-aangelegenheden en gerespecteerd Tsjetsjenië-veteraan, in een emotioneel getoonzette open brief aan de "hoogste opperbevelhebber" (president [REDACTED]) en de krijgsmacht zijn ongenoegen uitgesproken over de deplorabele staat waarin het defensie-apparaat verkeert en over de koers van de beoogde militaire hervormingen. [REDACTED] verweet [REDACTED] de nationale veiligheidsbelangen volkomen te hebben verwaarloosd en hield de president persoonlijk verantwoordelijk voor de oorlog in Tsjetsjenië. Hierbij deed [REDACTED] een oproep aan de militairen zich te verenigen en hun rechten op te eisen. Minister van Defensie [REDACTED] vond de oproep, die hij als "politieke agitatie" kwalificeerde, volstrekt onacceptabel.

[REDACTED] heeft kort na zijn brief aan [REDACTED] opgeroepen een "*Pan-Russische beweging ter ondersteuning van het leger, de militaire wetenschap en de defensie-industrie*" op te richten. [REDACTED] wordt hierin gesteund door de vorige minister van Defensie, [REDACTED], en de voormalige Secretaris van de Veiligheidsraad, Lebed. Ondanks bijval van diverse kanten, lijkt [REDACTED] oproep binnen het leger tot nu toe geen positieve respons te hebben gekregen. Dat [REDACTED] zich in een tamelijk geïsoleerde positie bevindt, wordt bevestigd door uitlatingen van andere vertegenwoordigers van de politieke beweging "*Ons Huis is Rusland*", waartoe [REDACTED] (evenals overigens premier [REDACTED]) behoort. Zij distantieerden zich namelijk openlijk van [REDACTED] optreden.

Toch lijkt de Russische regering niet geheel ongevoelig voor [REDACTED] uitspraken. Zo heeft president [REDACTED] kort geleden een decreet uitgevaardigd waarin bij het toewijzen van middelen voor de uitbetaling van achterstallig salaris voorrang wordt gegeven aan Defensie boven andere publieke sectoren. Het is de bedoeling dat vóór 1 september a.s. alle achterstallige salarissen aan militairen en burgerpersoneel worden uitbetaald. Het gaat hier om een bedrag van 4,5 duizend miljard roebel (dit is 1,5 miljard gulden). Indien het de regering lukt de schuld binnen de gestelde termijn af te lossen, zou een grote bron van ongenoegen binnen het defensie-apparaat worden weggenomen.

TADZJIKISTAN

President geeft opdracht voor reducties bij strijdkrachten en politie

President [REDACTED] heeft na de eerste zitting van de Nationale Verzoeningsraad, waarin vertegenwoordigers van regering en islamitische oppositie zitting hebben, middels een decreet een reductie van 30 procent voor de strijdkrachten aangekondigd. Deze reductie zou moeten leiden tot een "*verbetering van de professionele inzetbaarheid en organisatie*" van de strijdkrachten. Het geldt dat hiermee wordt bespaard zou ten goede moeten komen van het onderwijs en de sociale zekerheid. De voorgestelde reducties hebben echter betrekking op de geautoriseerde sterkte van de eenheden en stellen, gezien de personele tekorten, niet veel voor.

[REDACTED]

Binnen het Ministerie van Defensie zouden ook de Presidentiële Garde en de Speciale Snel-inzetbare Brigade te maken krijgen met inkrimpingen. [REDACTED] zal vooral met betrekking tot deze laatstgenoemde brigade problemen krijgen zijn plannen te realiseren. De commandant van deze eenheid, [REDACTED], heeft zich namelijk in het verleden al een aantal keren tegen de autoriteiten in Dushanbe gekeerd en zal zich ongetwijfeld niet geroepen voelen binnen zijn eenheid eventuele reducties uit te voeren. Vooral niet wanneer er volgens de recent gesloten vredesovereenkomst in de nabije toekomst sprake zal zijn van integratie met de strijdkrachten van de islamitische oppositie. Intussen heeft [REDACTED] verklaard dat, gezien de onderbezetting van zijn eenheid, hij de gestelde reducties al heeft gerealiseerd.

Het daadwerkelijk binnen een maand uitvoeren van zo'n aanzienlijke reductie, in een land waar het centrale bestuur niet de volledige zeggenschap heeft over de strijdkrachten, kan worden uitgesloten. Het decreet van [REDACTED] moet dan ook alleen gezien worden als een politiek gebaar om de bevolking te laten zien dat hij bereid is de economische problemen in het land aan te pakken. Ook geeft hij zo aan dat er vooruitgang is geboekt in het vredesproces in Tadzjikistan.